

QUADERNS
DE PARTICIPACIÓ
CIUTADANA

Protecció de dades en l'àmbit de la participació ciutadana

Núm. 11

**Diputació
Barcelona**

Introducció

Sovint, quan impulsem polítiques de participació ciutadana en l'àmbit local, tractem dades personals. El tractament d'aquestes dades ha de tenir present la normativa de protecció de dades personals.

Aquest fet no és cap novetat, però els darrers anys ha obtingut una especial rellevància amb l'obertura de nous espais participatius digitals i els riscos que comporten. Aquest quadernet destaca les qüestions més importants que cal tenir en compte, tot relacionant la normativa en matèria de protecció de dades personals amb l'impuls de la participació ciutadana en el món local.

El contingut d'aquest quadernet ha estat elaborat en col·laboració amb els DPD - Ens Locals del Servei d'Assistència Municipal i Suport Estratègic de la DSTSC i el DPD de la Diputació de Barcelona.

Índex

---

1. Instruments de participació en el món local

1.1. Processos participatius

1.2. Consultes populars no referendàries

1.3. Iniciatives ciutadanes

1.4. Assemblees ciutadanes

1.5. Òrgans estables de participació

---

2. Agents implicats en el tractament de dades personals i les seves obligacions

---

3. Normativa

---

4. Altres recursos

---

5. Glossari

---

1. Instruments de participació en el món local

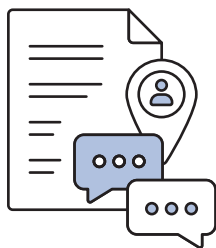
Els instruments a través dels quals es vehiculen les polítiques de participació ciutadana en el món local són diversos i per a cada un d'ells caldrà tenir en compte diferents tractaments de dades personals en funció de les seves característiques i context.

A continuació presentem alguns dels instruments més habituals que s'utilitzen a escala local, i destaquem les indicacions més rellevants a tenir en compte en matèria de protecció de dades personals.

Per saber-ne més:
[Reglament tipus de participació ciutadana](#)

1.1. Processos participatius

Un procés participatiu és un debat estructurat (en fases i metodologies) entorn d'un tema d'interès ciutadà, generalment promogut per una institució pública, i que permet incorporar la veu de la ciutadania en les polítiques públiques.

Quan impulsem un procés participatiu cal tenir en consideració algunes qüestions bàsiques sobre la protecció de dades personals en els tractaments de dades: **els principis, els drets i el consentiment.**

→ Els **principis** que regeixen el RGPD i la LOPDGDD determinen que les dades personals han de ser tractades de manera lícita, lleial i transparent **en relació amb la persona interessada** i adequades, pertinents i limitades al que és necessari **en relació amb les finalitats per a les quals són tractades.**

Així mateix, estableixen que les dades s'han de recollir amb finalitats determinades, explícites i legítimes i posteriorment no s'han de tractar de manera incompatible amb aquestes finalitats, han de ser exactes i, si cal, s'han d'actualitzar.

Finalment, disposen que s'han de conservar de manera que permetin identificar les persones interessades durant un període no superior al necessari per a les finalitats del tractament. Així mateix, el tractament d'aquestes dades s'ha de fer de manera que se'n garanteixi una seguretat adequada, inclosa la protecció contra tractaments no autoritzats o il·lícits i contra la pèrdua, la destrucció o el dany accidental, aplicant les mesures tècniques i organitzatives adequades.

→ Pel que fa a les persones que tenen la condició d'interessades, la normativa els reconeix diferents **drets que poden sol·licitar a l'ens local** que ha fet el tractament de dades personals.

Dret d'informació i transparència: la persona interessada té dret a ser informada de manera concisa, transparent, intel·ligible i de fàcil accés, amb un llenguatge clar i senzill, en relació amb el tractament que es farà de les seves dades personals, i no ha de tenir cap dubte sobre què farem i què no farem amb elles.

Dret d'accés: la persona interessada té dret a saber si s'estan tractant les seves dades personals i, en aquest cas, té dret a accedir a aquestes dades i obtenir-ne informació. Pot reclamar al responsable que li comuniqui exactament quines dades personals tracta i quin és l'origen d'aquestes.

Dret de limitació del tractament: dona a la persona interessada la garantia que les seves dades no seran eliminades mentre es determina si el tractament s'ajusta a la normativa o no, o que seran bloquejades mentre es verifiquen els motius de l'oposició al seu tractament.

Dret de rectificació: la persona interessada té dret a rectificar les dades personals inexactes, i té dret que es completin les dades incompletes. Tot això sense dilacions indegudes.

Dret de supressió (dret a l'oblit): la persona interessada té dret a la supressió de les seves dades personals en certes circumstàncies. La persona responsable del tractament (qui determina les finalitats del tractament i els mitjans per assolir-lo) està obligada a suprimir-les sense dilació indeguda quan les dades ja no siguin necessàries per a la finalitat de la seva recollida, s'hagi retirat el consentiment o es doni alguna de les circumstàncies de l'article 17 del RGPD. No és un dret automàtic: és possible que la persona responsable del tractament estigui obligada a conservar les dades per algun motiu (essencialment de caire legal) i haurà de comunicar-ne les raons.

Dret d'oposició: la persona interessada té dret a oposar-se en qualsevol moment, per motius relacionats amb la seva situació particular, al fet que les seves dades personals siguin objecte de tractament. La persona responsable deixarà de tractar-les, llevat que acrediti motius legítims imperiosos que prevalguin sobre els interessos, els drets i les llibertats de la persona interessada, o per a la formulació, l'exercici o la defensa de reclamacions.

El consentiment de la persona interessada és tota manifestació de voluntat lliure, específica, informada i inequívoca per la qual la persona interessada accepta, per mitjà d'una declaració o d'una clara acció afirmativa, el tractament de les seves dades personals.

L'acció de demanar el consentiment, tot i ser molt utilitzada, presenta unes consideracions que hem de tenir en compte a l'hora d'aplicar-la:

- **Cal poder demostrar que es té.** La persona responsable del tractament ha de mantenir registres per demostrar que el consentiment ha estat donat per la persona interessada (documents en paper, gravació de veu i/o imatge).
- **Exprés.** No és vàlid el consentiment tàcit.
- Haurà de consistir en una **declaració afirmativa** o una **clara acció afirmativa** (signar, marcar una casella...) que reflecteixi una manifestació lliure, específica, informada i inequívoca.
- La informació es presentarà de forma **intel·ligible, de fàcil accés** i utilitzant un **llenguatge clar i senzill**.
- **No** serveixen les **caselles premarcades**, a menys que es digui «NO HO ACCEPTO».
- En el cas dels **menors** (fins a 14 anys) es manté la **necessitat del consentiment previ** dels progenitors o tutors legals.
- Cal donar-lo **per a cada finalitat diferent**.
- Pot ser **retirat en qualsevol moment**.

Per aprofundir més en el tractament de dades personals d'aquest instrument, ens fixem en casuístiques dels **processos participatius híbrids** i dels **pressupostos participatius**.

Els **processos participatius híbrids** combinen la presencialitat amb actuacions digitals a través de canals i plataformes de participació com el Participa311.

S'ha de tenir en compte que, a l'hora d'analitzar els riscos del tractament de dades personals, com que augmenta la complexitat dels processos, aquest risc també es diversifica i pot ampliar-se.

A aquests canals digitals també se'ls aplica el RGPD i la LOPDGDD.

Per saber-ne més:

[Consulta les obligacions relatives a la protecció de dades de les plataformes Participa311](#)

A més a més, hem de tenir presents algunes consideracions a l'hora d'utilitzar-los:

- No es pot obligar l'administrat a tenir perfil, ja que aquests canals no poden ser els únics per oferir el servei ni la informació. S'ha de tenir present la bretxa digital i de competències digitals de la ciutadania.
- Dret a l'oblit.
- No es poden fer transferències de dades personals amb destinació a països que no proporcionin un nivell de protecció equiparable al RGPD (fora de l'Espai Econòmic Europeu). **Alerta amb les eines digitals que s'utilitzen** (per exemple, WhatsApp, Dropbox, Google Forms...).
- Alerta amb les dades sensibles i les publicades per les persones usuàries:
  - El número de telèfon
  - La data de naixement
  - Imatges de menors
  - La geolocalització
  - Les targetes de crèdit
- Missatgeria instantània: ús de llistes de difusió, NO de grups.

Els **pressupostos participatius** són una metodologia innovadora que té com a objectiu incloure la ciutadania en el procés de presa de decisió de com es gastarà una part del pressupost públic.

En un disseny de pressupostos hi haurà com a mínim dos moments importants en els quals el tractament de dades personals pot ser present per comprovar que la ciutadania té la condició per participar-hi: la fase de recollida de propostes i la fase de priorització.

En els dos casos, s'hauran de tractar dades personals identificables amb una persona en particular i vinculada a la proposta i la priorització que desitja.

Atenció: cal utilitzar una declaració del consentiment per tractar les seves dades a l'hora de formular la proposta o prioritzar-les a través d'una butlleta.

És important l'especial compliment en el cas de la participació de menors de 14 anys, cas en què és necessari el consentiment previ dels progenitors o els tutors legals.

Finalment, cal seguir les **recomanacions de l'APDCAT** respecte a l'ús del Padró Municipal d'Habitants per configurar un cens per la priorització de les propostes.

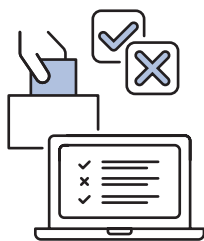

1.2. Consultes populars no referendàries

Aquest tipus de consulta té com a finalitat conèixer l'opinió de la ciutadania entorn d'una actuació determinada, decisió o política pública mitjançant el sistema de votació.

La necessitat de validar la població que podrà exercir el vot respecte dels criteris establerts de la convocatòria fa necessària una extracció del Padró Municipal d'Habitants en els termes que estableix el dictamen de l'APDCAT, per tal de constituir el cens de la consulta.

- L'ús del cens s'haurà de cenyir exclusivament a la finalitat de validar les persones que poden exercir el dret a vot per la convocatòria en qüestió.
- Cal tenir en consideració que l'ús estadístic de les dades de participació que es puguin utilitzar per realitzar la comunicació dels resultats i del retorn de la consulta a la ciutadania implica un altre tractament de dades i, per tant, s'ha d'avaluar el seu risc de manera independent.
- Cal garantir els principis descrits al Reglament General de Protecció de Dades, en especial els de limitació de la finalitat i limitació del termini de conservació i el d'integritat i confidencialitat.

1.3. Iniciatives ciutadanes

Aquest mecanisme regulat en la Llei 10/2014 permet que la ciutadania pugui instar els ens locals a iniciar processos participatius concrets, siguin enquestes, panels, fòrums o audiències públiques. S'estableixen uns requisits del nombre de signatures necessàries en funció de la població del municipi.

En aquest sentit, s'ha de tenir en compte el tractament de dades personals que comporta aquesta recollida de signatures i validació.

- S'ha de fer servir un document conforme al model aprovat per l'òrgan convocant.
- En cada full del document on es recolliran les signatures hi ha de constar la clàusula informativa amb el contingut que estableixen l'article 13 del RGPD i l'article 11 de la LOPDGDD assessorada pel delegat de protecció de dades (DPD) de l'òrgan convocant.
- Les dades i les signatures recollides són confidencials i tenen l'única finalitat de donar suport a la iniciativa. Els documents de recollida s'hauran de destruir transcorregut el termini per recórrer o un cop resolta els recursos.
- Amb caràcter general aquestes dades no es poden publicar. En cas que sigui necessari fer-ho, **cal el consentiment exprés.**

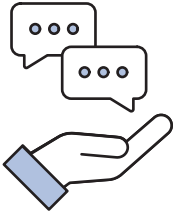
- Cal autenticar-les. Poden ser fedataris especials, majors de 16 anys i han de jurar/prometre que les signatures són autèntiques.
- Els membres de la comissió promotora són responsables de l'autenticitat de les signatures, la confidencialitat i el tractament adequat de les dades recollides.

1.4. Assemblees ciutadanes

Ens referim al mecanisme també anomenat «minipúblics». Durant un determinat període de temps es convoca un grup de ciutadans i ciutadanes seleccionats de forma aleatòria a partir d'uns criteris d'estratificació social en funció del sexe/gènere, l'edat, l'origen i el barri..., respectant la proporcionalitat representativa del conjunt de la ciutadania. L'objectiu és, a partir d'una metodologia deliberativa, extreure unes recomanacions al respecte d'una certa política pública.

En el cas d'aquest mecanisme, el tractament de dades s'ha d'aplicar en la selecció aleatòria dels ciutadans i ciutadanes que formaran part del grup. Tal com succeeix amb altres mecanismes, es pot utilitzar el Padró Municipal d'Habitants, sempre que es tinguin en compte les indicacions recollides en el dictamen de l'APDCAT, o bé l'instrument específic per seleccionar les persones cridades a participar-hi que determina el reglament de participació local.

1.5. Òrgans estables de participació

Són espais de treball perdurables en el temps que tenen una funció consultiva i d'assessorament, amb una metodologia deliberativa en àmbits sectorials o territorials.

Els tractaments de dades que poden desenvolupar-se en el marc d'aquest instrument són més limitats per la seva activitat. Tot i això, s'haurà de tenir present:

- La redacció de les actes públiques de les sessions que es desenvolupin.
- La disposició del consentiment exprés de les persones, en cas de publicar imatges de les sessions o comunicar les activitats dels òrgans.
- El cas d'òrgans estables de participació formats per menors d'edat.

2. Agents implicats en el tractament de dades personals i les seves obligacions

A continuació identifiquem les diferents persones implicades i els rols associats al tractament de dades personals que ha de tenir cada organització que impulsa polítiques de participació ciutadana.

Responsable del tractament de dades (RT)

Persona física o jurídica que decideix sobre l'ús de les dades personals per decisió directa o per imposició normativa (qui determina les finalitats i els mitjans del tractament de dades). Una de les seves obligacions és fer una anàlisi de riscos dels tractaments de dades personals que realitzi. Si de l'anàlisi de riscos en resulta un alt risc per als drets i les llibertats de les persones físiques, esdevé necessari fer també una avaluació de l'impacte en la protecció de dades (AIPD) amb l'assessorament

Per saber-ne més:
[Guia pràctica sobre l'AIPD](#)

Encarregat/ada del tractament de dades (ET)

Persona física o jurídica, autoritat pública, servei o un altre organisme que tracti les dades personals per compte del responsable del tractament, incloent-hi les persones o les entitats que prestin serveis.

El responsable del tractament ha de vetllar perquè l'encarregat compleixi amb la normativa de protecció de dades personals

Per saber-ne més:

[Guia sobre l'encarregat del tractament al RGPD](#)

Delegat/ada de protecció de dades (DPD)

Aquesta figura és un dels garants del compliment de la normativa de protecció de dades personals a cada organització, informa i assessora les persones que tractin dades personals i supervisa el compliment de la normativa de protecció de dades, si bé la responsabilitat sobre el compliment recau en el responsable o encarregat del tractament. Les administracions públiques estan obligades a comptar amb un DPD, que pot ser membre de la plantilla o extern.

Per saber-ne més:

[Preguntes freqüents](#)

3. Normativa

Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/46/CE (Reglament general de protecció de dades). (Text pertinent a l'efecte de l'EEE.)

data.europe.eu

Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals (LOPDGDD).

boe.es

Llei 10/2014, de 26 de setembre, de consultes populars no referendàries i d'altres formes de participació ciutadana.

portaljuridic.gencat.cat

4. Altres recursos

Guia pràctica sobre l'avaluació d'impacte relativa a la protecció de dades (APDCAT).

apdcat.gencat.cat

Espai d'informació institucional en obert relativa a la protecció de dades personals de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.

apdcat.gencat.cat

CNS 2/2020 (APDCAT). Dictamen en relació amb la consulta formulada per un ajuntament sobre la utilització de les dades del Padró per a un procés participatiu.

apdcat.gencat.cat

Espai d'informació institucional en obert relativa a la protecció de dades personals de la Diputació de Barcelona.

seuelectronica.diba.cat

5. Glossari

Dades personals: tota informació relativa a una persona física identificada o identificable viva. Aquesta informació pot ser per elements propis de la identitat física, fisiològica, psíquica, econòmica i cultural o social, i l'element genètic; o bé per identificadors com per exemple el nom, un número d'identificació, dades de localització o un identificador en línia.

Pertinença de la dada personal: persona física titular de la dada, l'afectada o interessada.

Fitxer: conjunt organitzat de dades personals, accessibles amb criteris determinats, i que pot estar centralitzat, descentralitzat, repartit de forma funcional o geogràfica o tractat de forma manual o automàtica.

Tractament de dades: qualsevol activitat en la qual estiguin presents dades personals, ja sigui manualment o automatitzada, totalment o parcial.

Responsable (del tractament): qui, sol o conjuntament amb altres, determina la finalitat i els mitjans del tractament a realitzar.

Encarregat (del tractament): la persona física o jurídica, autoritat pública, servei o qualsevol altre organisme que tracta dades personals per compte del responsable del tractament.

Atenció: l'actual normativa centra l'atenció en el tractament de dades personals i l'anàlisi dels riscos que comporten aquests tractaments.

Exemple: volem fer un procés participatiu on recollirem propostes de la ciutadania major de 16 anys empadronada al municipi. Per fer-ho, en la butlleta s'haurà d'especificar el DNI/NIE, noms i cognoms i la data de naixement per poder comprovar que compleix els requisits.

En aquest cas es donarien dos tractaments de dades diferenciats,

- la **creació** d'un cens a partir del Padró Municipal d'Habitants,
- la mateixa **comprovació** en el cens de l'autoria de la proposta presentada mitjançant la butlleta.

**Diputació
Barcelona**

Àrea de Bon Govern, Assistència
Local i Cohesió Territorial

**Oficina Tècnica de Participació
per als Governos Locals**

Rambla de Catalunya, 126

08008 Barcelona

diba.cat/participacio